

**Synnøve Ø. Jahnsen, Terje Olsen, Trond Bliksvær og
Janikke Solstad Vedeler**

Mellom helhet og fragmentering

Utvikling av likeverdige og virksomme tiltak mot vold, hat og
diskriminering

Mellom helhet og fragmentering. Utvikling av likeverdige og virksomme tiltak mot vold, hat og diskriminering

Dette notatet sammenfatter innsikter fra ni forsknings- og evalueringsprosjekter gjennomført som del av oppdraget *Utvikling av likeverdige og virksomme tiltak mot vold, hat og diskriminering*. Prosjektene belyser ulike former for vold, krenkelser og diskriminering, og undersøker hvordan offentlige tjenester, sivilsamfunn og kompetansemiljøer kan bidra til bedre forebygging, beskyttelse og hjelp.

På tvers av prosjektene analyserer notatet spenningen mellom helhet og fragmentering i utviklingen av tiltak rettet mot en mangfoldig befolkning. Særlig diskuteres forholdet mellom universelle tjenester og målgruppetilpasning, mellom beskyttelse og kontroll, og mellom etablerte og nye forståelser av risiko og sårbarhet. Notatet peker på at likeverdige tjenester forutsetter både brede velferdsordninger, målrettet tilpasning og kontinuerlig kunnskapsutvikling.

Innhold

1 Innledning	2
2 Oppdraget	3
3 Oppdragsforståelse og overordnede problemstillinger	4
4 Tre analytiske innganger til syntesen	5
5 Begrepsavklaring og sentrale perspektiver	6
5.1 Mangfold og likeverd	6
5.2 Forebyggende arbeid og «forebyggende landskap»	7
6 Om de ni prosjektene	12
7 Diskusjon	20
7.1 Tiltaksnivå, aktørroller og kunnskapsgrunnlag	20
7.2 Generelle tiltak og målgruppetilpasning	22
7.3 Målkonflikter og utviklingen av nye risikoforståelser	24
7.4 Mellom helhet og fragmentering	26
Referanser	28
Samlet oversikt over metodiske trekk ved de ni prosjektene	31

1 Innledning

Dette notatet tar utgangspunkt i et forskningsoppdrag bestående av ni selvstendige forskningsprosjekter, bestilt av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Felles for prosjektene er at de representerer ulike måter for å belyse utfordringer i møte med en mangfoldig befolkning og komplekse former for sårbarhet og risiko for voldsutsatthet. Gjennomgående trekk ved disse prosjektene er at de tematiserer risiko for vold og diskriminering, tilgang til beskyttelse og hjelp, og hvordan dette påvirkes av strukturelle og relasjonelle forhold.

Den tematiske bredden prosjektporteføljen speiler mangfoldet og kompleksiteten i saksområder som er lagt inn under Bufdir sitt forvaltningsansvar. Problemstillingene i flere av prosjektene speiler også dilemmaer i de oppgavene som Bufdir har når det gjelder å utvikle tiltak og drive forebyggende innsatser mot vold, hat og diskriminering. Sett under ett, viser resultatene fra disse prosjektene spenninger mellom helhet og fragmentering, og mellom likebehandling og målgruppetilpasning. Dette er spenninger som kan komplisere arbeidet med å utvikle forebyggende innsatser mot vold, hat og diskriminering.

Notatet søker å løfte frem innsikter og dilemmaer som eksisterer på tvers av tjenester og tiltak. Den teoretiske innrammingen er først og fremst inspirert av Nancy Frasers (2003) teori om rettferdighet som likeverdig deltakelse, med vekt på forholdet mellom omfordeling, anerkjennelse og deltakelse. I tillegg brukes et interseksjonelt perspektiv i analysen av hvordan sammensatte ulikhets- og maktforhold kan påvirke risiko, hjelpetilgang og beskyttelse.

Hos Fraser er et rettferdig samfunn kjennetegnet av at sosiale institusjoner er utformet slik at de legger til rette for at alle kan delta på lik linje i det sosiale livet. Offentlige velferdstjenester og tiltak er i denne sammenhengen sentrale, fordi de bidrar til økonomisk og sosial trygghet og til befolkningens tilgang til vern og støtte. Likeverdig deltakelse forutsetter imidlertid ikke bare tilgang til ressurser og beskyttelse, men også at sosiale institusjoner uttrykker respekt for alle uavhengig av deres bakgrunn og kjennetegn. Et rettferdig samfunn må derfor motvirke stigma og statushierarkier, og legge til rette for deltakelse på like vilkår.

Samtidig anerkjenner perspektivet at et slikt ideal alltid vil være forbundet med institusjonelle begrensninger, blant annet fordi makt, interesser og begrenset kunnskap vil gjøre seg gjeldende og prege hvordan tjenester og tiltak utformes og virker i praksis. I notatet er ambisjonen derfor å identifisere og tematisere slike begrensninger for bedre å forstå hva som fremmer og hemmer likeverd. Dette belyses gjennom tre overordnede analytiske innganger, som presenteres innledningsvis i notatet.

Videre legger notatet til grunn en forståelse av trygghet og beskyttelse som noe mer enn fravær av vold og diskriminering. Trygghet og beskyttelse forstås som forutsetninger for inkludering og likeverdig deltakelse i et demokratisk velferdssamfunn som det norske.

2 Oppdraget

Våren 2022 inngikk Fafo, Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet og Nordlandsforskning en kontrakt med Bufdir om gjennomføring av et forskningsoppdrag med tittelen *Utvikle likeverdige og virksomme tiltak mot vold og diskriminering*. Oppdraget ble lyst ut som en offentlig konkurranse. Prosjektperioden har gått fra våren 2022 frem til våren 2026. Oppdraget omfatter en portefølje av forskningsprosjekter som på ulike vis belyser hvordan vold, krenkelser og diskriminering rammer ulike grupper i en mangfoldig befolkning, og hvordan velferdsstaten og sivilsamfunnet responderer og beskytter borgerne.

Oppdraget tok utgangspunkt i et mangfoldsperspektiv og et spørsmål knyttet til hvordan innsatsen mot vold både kan være likeverdig og virksom i møte med en befolkning i ulike livssituasjoner og med ulike hjelpebehov. Oppdraget har bestått av ni enkeltstående prosjekter. I tillegg utgjør syntesearbeidet som presenteres i dette notatet et tiende, overordnet prosjekt. Fem av prosjektene er forskningsbaserte evalueringer av konkrete tiltak eller innsatser, mens de øvrige kan beskrives som kunnskapsutviklingsprosjekter av mer utforskende karakter. Tematisk sett omfatter porteføljen

1. evaluering av volds- og overgrepslinjen (VO-linjen)
2. evaluering av felles krisesentertilbud til kvinner og menn
3. evaluering av foreldreveiledning på krisesenter
4. evaluering av behandling og håndtering av skadelig seksuell adferd hos barn
5. negativ sosial kontroll i tros- og livssynssamfunn
6. vold mot eldre med innvandrerbakgrunn
7. skadelig seksuell adferd hos barn og unge
8. vold, trakassering og hatefulle ytringer mot personer med funksjonsnedsettelse
9. evaluering av etableringen av Nasjonalt samisk kompetansesenter (NASAK).
10. syntesenotat: Mellom helhet og fragmentering

Det er publisert forsknings- og evalueringsrapporter fra ni av prosjektene. Dette notatet springer ut av det tiende prosjektet, og det har som mål å samle trådene på tvers fra de øvrige ni prosjektrapportene.

Omfanget og kompleksiteten i oppdraget har forutsatt samarbeid mellom flere kunnskapsmiljøer. Prosjektskissen beskrev hvordan de ni forsknings- og evalueringsprosjektene kunne fordeles mellom de tre samarbeidende institusjonene, samtidig som vi kunne legge til rette for samspill på tvers av fagmiljøene. Dette var sentralt for å nå et overordnet mål om å sammenfatte og syntetisere forskningsfunn og innsikter på tvers av de ulike prosjektene.

Arbeidet med et sammenfattende syntesenotat ble organisert som et eget tiende prosjekt, med ambisjon om å binde prosjektene sammen, utvikle strategiske refleksjoner og gi innspill til Bufdir sitt videre arbeid.

3 Oppdragsforståelse og overordnede problemstillinger

I utlysningsteksten formulerte Bufdir et spørsmål for hele oppdraget. Det handler om hvordan forebyggende arbeid, tjenester og likestillingsarbeid kan tilpasses og videreutvikles, for å være mest mulig likeverdig og virksomme, og på bakgrunn av slik innsikt vurdere hvordan samfunnets samlede innsats mest hensiktsmessig bør innrettes.

I dette notatet leser vi spørsmålet sammen med oppdragets problembeskrivelser som uttrykk for et bredt samfunnsoppdrag, som vi søker å besvare gjennom følgende mer avgrensede spørsmål: Hvordan bidrar de ni prosjektene samlet sett til å belyse spenningen mellom helhet og fragmentering i utviklingen av forebyggende tiltak mot vold og diskriminering i møte med en mangfoldig befolkning?

Med «våre tjenester» forstår vi i denne sammenhengen offentlige velferdstjenester knyttet til Bufdir sitt myndighetsområde som fagorgan for likestilling og ikke-diskriminering i vid forstand: barnevern, krisesenter, familievern, hjelpelinjer m.m. Med «samfunnets samlede innsats» forstår vi her offentlige tjenester i bredt, inkludert helsetjenester, politi og rettsvesen, men også private aktører, sivil og frivillig sektor, samt ulike interesseorganisasjoner, paraplyaktører og kompetansemiljøer som påvirker kunnskapsgrunnlag og politiske prioriteringer.

I notatet analyserer vi det samlede materialet fra de ni forskningsprosjektene gjennom tre overordnede analytiske innganger. Disse brukes til å identifisere tverrgående mønstre, dilemmaer og målkonflikter, og gir et utgangspunkt for å forstå hvilke spenninger og sammenhenger som gjør seg gjeldende i utviklingen av likeverdige og virksomme tiltak mot vold og diskriminering. Disse presenteres nedenfor, før vi beskriver vår tilnærming til sentrale begreper: mangfold, likeverd og forebyggende arbeid.

4 Tre analytiske innganger til syntesen

1. Tiltaksnivå, aktørroller og kunnskapsgrunnlag: Hvem har ansvar, og hva vet vi?

I dette notatet retter vi blikket mot hvordan forebyggende innsatser balanserer mellom kortsiktige og langsiktige mål, og hvor disse kan plasseres i et «forebyggende landskap». Samtidig ser vi nærmere på kunnskapsgrunnlaget som tiltakene bygger på, og hvilke grupper det produseres statistikk eller forskning om. Dette er opplysninger som kan leses som uttrykk for statusen til ulike kunnskapsfelt i det forebyggende landskapet. Dessuten forteller en slik oversikt om hvem som får institusjonell og politisk oppmerksomhet og hvem som risikerer å falle utenfor fordi deres behov ikke er definert, kartlagt eller anerkjent.

2. Generelle tiltak og målgruppetilpasning: Hvem omfattes, og hvem faller utenfor?

Flere av forskningsprosjektene beskriver spenninger mellom universelle og målrettede tiltak. Noen tiltak er utformet for å omfatte hele befolkningen, mens andre er avgrenset mot grupper av personer med sårbarhet eller risiko – for eksempel personer med funksjonsnedsettelse, eldre eller barn med skadelig seksuell adferd. Dette reiser viktige spørsmål om målgruppeforståelse og inkludering: Hvem defineres som mål for forebyggende tiltak og hjelpetrengende? Hvem blir «usynlige» for offentlig politikk og tiltak? Hvordan håndteres faren for stigmatisering eller ekskludering når tiltakene blir svært spesifikke? Denne type spørsmål berører forholdet mellom likebehandling og likeverd, men også hvilke former for ulikhet som anerkjennes og adresseres.

3. Målkonflikter og utviklingen av nye risikoforståelser: Hvilke spenninger preger feltet?

Den tredje tematikken vi tar opp dreier seg om underliggende spenninger og målkonflikter i tiltakene. Flere av forskningsprosjektene viser hvordan tiltak kan være preget av konkurrerende hensyn. Dette gjelder for eksempel spenningen mellom individets rett til autonomi og samfunnets ansvar for beskyttelse. Det gjelder også forholdet mellom forebygging og kontroll, og mellom allmenne rettigheter og mer avgrensede tiltak rettet mot definerte målgrupper. I tillegg undersøker vi hvordan nye former for risiko og voldsut-satthet tematiseres: Hvordan blir temaer som negativ sosial kontroll, hatytringer eller vold mot eldre aktualisert som politiske og faglige satsingsområder? Hvilken rolle spiller profesjonsgrupper, brukerorganisasjoner og forskningsmiljøer i å sette agenda, og hvilke grupper og problemstillinger faller fortsatt utenfor?

5 Begrepsavklaring og sentrale perspektiver

5.1 Mangfold og likeverd

I den opprinnelige utlysningen tok Bufdir utgangspunkt i et mangfolds- og minoritetsperspektiv på hvordan risiko for vold, krenkelser og diskriminering er fordelt i befolkningen. Dette kan forstås opp mot en overordnet utvikling innen offentlig politikk og velferdstjenester, og det som kan beskrives som både en faglig og en politisk bevegelse mot et utvidet likestillingsideal, mer differensiert tjenestetilbud og et mer sammensatt bilde av vold og diskriminering (se Jahnsen, 2025; Skjørten et al., 2019; Bredal et al., 2020). Et slikt perspektiv innebærer for eksempel en erkjennelse av at voldsutsatthet, krenkelsens form og retning, men også behov for hjelp og beskyttelse, ikke fordeles jevnt i befolkningen og kan oppleves ulikt. Variasjonene eksisterer både mellom og innad i grupper, der flere ulikhets- og maktdimensjoner kan samvirke på ulike nivåer. Eksempelvis kan kjønn, alder, etnisitet og funksjonsnedsettelse både påvirke utsatthet for vold eller diskriminering og bidra til å komplisere utforming av treffsikre forebyggende tiltak. Dette speiles også i analysene i hvert enkelt av prosjektene, blant annet ved at vold og diskriminering ikke forklares på bakgrunn av én enkelt faktor, for eksempel kjønn eller etnisk tilhørighet, men i sammenheng med sammensatte relasjonelle og strukturelle forhold som utspiller seg i ulike kontekster og livsfaser, fra barndom til alderdom.

For å fange denne kompleksiteten anvender vi et interseksjonelt perspektiv som analytisk rammeverk. Interseksjonalitet, slik det er beskrevet av Crenshaw (1989; Cho et al., 2013), gjør det mulig å analysere hvordan ulike former for sosial ulikhet virker sammen og produserer kumulative sårbarheter. Snarere enn å isolere én enkelt risikofaktor, som kjønn eller etnisitet, åpner interseksjonalitet for å undersøke hvordan samtidige former for marginalisering – for eksempel språkbarrierer, lav rettighetsbevissthet og avhengighet til nære relasjoner – kan påvirke, og eventuelt forsterke, utsatthet for vold og gjøre det vanskeligere å få hjelp. Dette er særlig tydelig i noen av prosjektene, for eksempel i analysene av eldre med innvandrerbakgrunn og kvinner i krisesentertilbud, hvor manglende tilpasning og manglende gjenkjennelse av sammensatte behov kan bidra til utrygghet eller eksklusjon snarere enn beskyttelse (Jahnsen, 2025; Dullum & Bakketeig, 2024).

I forlengelsen av dette forstås likeverdige tjenester her med utgangspunkt i Frasers teori om sosial rettferdighet som deltakelse på like fot (Fraser, 2003). Fraser skiller mellom formell likhet (equality) og behovstilpasset rettferdighet (equity), og understreker at rettferdighet krever både omfordeling av ressurser og anerkjennelse av identitet. Det betyr at likeverdige tjenester ikke handler om lik behandling, men om aktiv tilrettelegging og kompensasjon for ulike utgangspunkt. I praksis innebærer dette at offentlige tjenester ikke bare må være tilgjengelige for alle, men at de også må være utformet slik at de faktisk treffer mennesker med ulike behov og erfaringer. Dette krever både oppmerksomhet om institusjonelle forskjeller og en vilje til å skape strukturer som fremmer deltakelse, trygghet og reell tilgang til beskyttelse.

Dermed danner mangfolds- og likeverdperspektivet ikke bare et utgangspunkt for oppdragets tematikk, men også et normativt og analytisk rammeverk for å vurdere tiltakene som analyseres. I arbeidet med dette notatet har det vært et sentralt poeng å forstå hvordan ulikhet, risiko og hjelpetilgang virker sammen, på tvers av nivåer og over tid – og hvordan både institusjoner og intervensjoner kan bidra til enten å forsterke eller utjevne disse forskjellene.

5.2 Forebyggende arbeid og «forebyggende landskap»

Før vi presenterer den analytiske modellen for forebygging som brukes videre i notatet, er det nødvendig å klargjøre hvordan vi forstår forebygging som begrep og praksis.

I dette notatet bruker vi forebygging i en vid forstand. Begrepet viser ikke bare til innsats for å hindre at vold, hat og diskriminering oppstår, men også til arbeid med tidlig identifikasjon, beskyttelse, skadebegrensning, behandling, samordning og kunnskapsutvikling. På denne bakgrunnen analyserer vi både akutte hjelpetiltak, spesialiserte intervensjoner, systemrettet kompetansearbeid og kunnskapsprosjekter som deler av et bredt forebyggende landskap.

I snevrere forstand viser forebygging gjerne til handlinger som settes inn for å hindre at uønskede hendelser oppstår. Som Lie (2015, s. 19) påpeker, innebærer forebygging å være i forkant og forhindre at noe negativt skjer. Begrepet «har etymologisk sett kommet inn i norsk språk fra tysk: «vorbauen», som betyr å «bygge foran», «sperre» eller «hindre».¹ Forebygging, eller «foregripping» kan samtidig ses som del av en overordnet samfunnsendring og bredere styringslogikk nært knyttet til ideen om tidlig innsats og reduksjon av risiko (Lomell & Gundhus, 2024).

Innen norsk politikk og velferdsforvaltning har ideen om forebygging bred oppslutning, både i ulike politiske styringsfelt og i sektorer som helse, barnevern, krisesenter og politi. Samtidig er idealer om lik tilgang til velferd antatt å ha en sentral kriminalitetsforebyggende effekt. Forebygging fremstår på denne måten som en innebygget del av et velferdsstatlig styringsideal med bred økonomisk og moralsk appell. Innen kriminalitetsbekjempelse anses forebygging både som en mer etisk og rasjonell tilnærming enn straff, samtidig som samfunnets og befolkningens trygghet innen det sikkerhetspolitiske styringsfeltet i økende grad handler om å sikre samfunnets og befolkningens trygghet gjennom samordning og partnerskap. Forebygging og tidlig intervensjon ses her som en tryggere motsats til reaktive og isolerte reaksjoner i etterkant av kritiske hendelser og i møte med et bredere spekter av sikkerhetstrusler.

Statens ansvar for å verne enkeltpersoner mot vold og overgrep har blitt styrket gjennom menneskerettighetsforpliktelser. Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), artikkel 1, pålegger staten å sikre rettighetene til alle under dens jurisdiksjon. Dette innebærer også en positiv plikt til å forhindre at privatpersoner utsetter hverandre for krenkelser. Tilsvarende forplikter Istanbulkonvensjonen (Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner) statene

¹ Fra «forebygge». I: Det Norske Akademis ordbok. Det Norske Akademi for Språk og Litteratur. <https://naob.no/ordbok/forebygge> (hentet september 2025).

til å iverksette helhetlige tiltak for å forebygge vold, beskytte utsatte og straffeforfølge utøvere.

Videre pålegger Lanzarotekonvensjonen (Europarådets konvensjon om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning og seksuelt misbruk) statene et særskilt ansvar for å forebygge og bekjempe seksuelle overgrep mot barn, og i tillegg sikre beskyttelse og oppfølging av utsatte. Forebygging forstås dermed ikke bare som moralsk og økonomisk rasjonelt, men også som et rettslig og politisk imperativ. Samtidig peker disse forpliktelsene mot en bredere forståelse av forebygging, der beskyttelse ikke bare handler om å hindre skade, men også om å sikre reell tilgang til hjelp og beskyttelse (Council of Europe, 2011, 2007; European Court of Human Rights, 2024).

Dette kommer også til uttrykk i særskilte internasjonale forpliktelser overfor grupper som historisk har vært særlig utsatt for diskriminering, ekskludering eller mangelfull beskyttelse. For personer med funksjonsnedsettelse innebærer for eksempel CRPD ikke bare et vern mot diskriminering, men også at staten har aktive plikter knyttet til rimelig og individuell tilrettelegging, tilgjengelighet og likeverdig tilgang til tjenester og samfunnsdeltakelse (United Nations, 2006, arts. 2, 5, 9, 19).

Internasjonale forpliktelser overfor urfolk understreker på sin side statens ansvar for å sikre vern av språk, kultur og reell likeverdighet. Dette kommer blant annet til uttrykk i ILO-konvensjon nr. 169 og FNs erklæring om urfolks rettigheter. Forpliktelsene innebærer også at tiltak skal utformes med respekt for urfolks sosiale og kulturelle særtrekk og livsformer (International Labour Organization, 1989; United Nations, 2007). I norsk sammenheng innebærer dette både et ansvar for å legge til rette for samisk medvirkning og for tjenester, som på relevante områder er språklig og kulturelt tilgjengelige for samiske innbyggere, og som tar høyde for historiske erfaringer med fornorskning og marginalisering. For helsefeltet er dette også uttrykkelig fremhevet av Sametinget, som understreker at samiske pasienter har rett til språklig og kulturelt tilrettelagte tjenester (Sametinget, u.d.).

I et forebyggingsperspektiv synliggjør dette at likeverdig beskyttelse ikke bare handler om formell tilgang til de samme tjenestene, men også om hvorvidt tjenestene er utformet slik at de er reelt tilgjengelige, anvendelige og relevante for ulike grupper. Forebygging omfatter dermed ikke bare innsats for å hindre vold, overgrep og diskriminering, men også arbeid med å redusere barrierer for hjelpetilgang og styrke institusjoners evne til å gi likeverdig beskyttelse.

Denne utvidelsen av forebyggingsbegrepet bidrar samtidig til å gjøre forebygging til det som Rittel og Webber (1973) betegner som et gjenstridig problem. Gjenstridige problemer kjennetegnes ved at de mangler en entydig problemdefinisjon, at ulike aktører har motstridende forståelser av både årsak og løsning, og at de ikke lar seg løse én gang for alle. Som påpekt av blant andre Lomell og Gundhus (2024), finner man bak den nærmest unisone enigheten om at forebygging er til det gode, sjelden en tydelig konsensus om hva forebygging faktisk innebærer i praksis. De advarer mot kombinasjonen av uklarhet og bred oppslutning, og de hevder dette legger til rette for et utvidet handlingsrom der potensielt omfattende og inngripende tiltak gjennomføres i forebyggingens navn – uten at det nødvendigvis foreligger solid kunnskapsgrunnlag, åpen debatt eller

demokratisk legitimitet bak tiltakene. De peker særlig på kriminalpolitikken, der tiltak rettet mot potensielle lovbrøyttere, voldsutsatte personer eller kontrollinstitusjoner ofte iverksettes uten tydelig evaluering.

Forebyggende tiltak formidler dessuten gjerne implisitte signaler om årsaksforståelse, ansvar og skyld, og dermed også om hvem som må reguleres eller beskyttes. Økt vektlegging av hensynet til offeret i kriminalpolitikken (Dullum & Skilbrei, 2025; Garland, 2001; Zedner, 2002), kombinert med en mer overordnet dreining mot risikostyring og «pre-crime»-tenkning (Zedner, 2007), gjør at flere hevder at det i dag er blitt vanskeligere å trekke klare grenser mellom forebygging, beskyttelse og sanksjon. I et slikt perspektiv handler kriminalitetskontroll mindre om å avstraffe, og i sterkere grad om å identifisere risiko og muligheter, med mål om å øke befolkningens sikkerhet (Nøkleberg, 2014).

Noen typer forebyggende innsats kan imidlertid oppleves som straffende ved at de begrenser handle- og bevegelsesfrihet, og har derfor blitt omtalt som «kvasi-strafferettslige» (Russell, 2024). Hensynet til effektivitet må derfor ofte veies opp mot hva samfunnet anser som rimelig og legitimt, for eksempel med hensyn til hvilke type inngripende tiltak borgere godtar og deres muligheter til å beskytte seg selv. Studier fra Norge viser for eksempel at aksepten for overvåking og andre forebyggende sikkerhetstiltak økte i etterkant av terrorangrepene 22. juli 2011, særlig i en høy-tillit-kontekst der tiltakene ble oppfattet som nødvendige og legitime (Fimreite et al., 2013; Christensen et al., 2023). Dette aktualiserer grunnleggende spørsmål om hvem som definerer risiko, på hvilke grunnlag og med hvilke former for forebyggende inngripen – og ikke minst mot hvilke grupper.

Nettopp fordi forebyggende tiltak varierer i form, målgruppe og grad av inngripen, er det analytisk viktig å skille mellom ulike typer kriminalitetsforebygging og de rasjonale de bygger på. I sin omfattende gjennomgang av teorier og praksiser knyttet til kriminalitetsforebygging, skiller Lomell og Gundhus (2024) mellom ulike typer kriminalitetsforebygging rettet mot 1) ofre (beskyttelse, redusert eksponering), 2) voldsutøvere (regulering, behandling), og 3) kontroll og beskyttelse (institusjoner, systemansvar). Denne tredelingen bygger videre på mer etablerte modeller for forebygging, som skillet mellom primær-, sekundær- og tertiærforebygging: henholdsvis tiltak for å hindre at problemer oppstår, tidlig innsats ved tegn til problemer, og innsats for å redusere skade og tilbakefall. Den kan samtidig sies å utvide denne og tilsvarende tredelinger, som for eksempel skillet mellom universelle, selektive og indikerte tiltak, altså om innsatsen retter seg mot hele befolkningen, risikogrupper eller enkeltpersoner i utvikling av problemer.

Med utgangspunkt i denne vide forståelsen av forebygging analyserer vi hvilke former for forebygging ulike tiltak representerer og hvordan disse legitimeres. Til dette formålet anvender vi en modell som kombinerer tre analytiske dimensjoner. Den første handler om målgruppens bredde, altså om tiltaket er universelt, selektivt eller indikert. Den andre handler om plassering i problemforløpet, altså om innsatsen er primær-, sekundær- eller tertiærforebyggende. Den tredje handler om intervensjonsretning, det vil si om tiltaket primært retter seg mot voldsutsatte, utøvere eller institusjonelle og systemiske forhold. Til sammen gir dette et analytisk rammeverk for å forstå hvordan ulike

tiltak er innrettet, hvilke problemer de søker å påvirke, og hvilke antakelser om risiko, ansvar og beskyttelse som ligger til grunn. Dimensjoner i det forebyggende landskapet kan slik beskrives med tre dimensjoner:

Dimensjon 1: målgruppens bredde.

Denne dimensjonen viser om innsatsen er universell, altså rettet mot befolkningen generelt, selektiv, altså rettet mot avgrensede grupper med forhøyet risiko eller særskilte behov, eller indikert, altså rettet mot enkeltpersoner der det allerede foreligger tydelige tegn på problemer eller bekymring.

Dimensjon 2: plassering i problemforløpet.

Denne dimensjonen viser når innsatsen tenkes satt inn. Primærforebygging viser til innsats for å hindre at et problem oppstår. Sekundærforebygging viser til tidlig identifikasjon og innsats ved risiko eller begynnende problemer. Tertiærforebygging viser til innsats når problemet allerede foreligger, med sikte på å begrense skade, forhindre gjentakelse eller styrke oppfølgingen.

Dimensjon 3: intervensjonsretning.

Denne dimensjonen viser hvem eller hva innsatsen primært retter seg mot. Det kan være personer som er utsatt for vold, krenkelser eller risiko, personer som utøver vold eller annen skadelig adferd, eller institusjonelle og systemiske forhold som påvirker risiko, identifikasjon, beskyttelse og hjelpetilgang.

Ved å kombinere disse dimensjonene får vi et analytisk kart over det vi kaller «det forebyggende landskapet», der ulike tiltak og innsatser kan vurderes i lys av hvor bredt de er innrettet, når i problemforløpet de settes inn, og hvilke antakelser om risiko, ansvar og beskyttelse som ligger til grunn. Klassifiseringene må imidlertid forstås som analytiske plasseringer av tiltakenes hovedinnretning. Flere tiltak vil i praksis ha trekk som strekker seg på tvers av kategoriene, og de kan samtidig romme både beskyttende, forebyggende, behandlende og systemunderstøttende funksjoner.

Det er også viktig å understreke at de tre dimensjonene er analytiske skiller. I praksis vil de ofte være tett sammenvevd, og mange tiltak vil romme flere formål og virkemåter samtidig. Dette gjelder særlig forholdet mellom utsatthet og utøvelse, og situasjoner preget av symmetrisk eller sirkulær vold, der grensene mellom slike posisjoner kan være flytende. Slike tvetydigheter er særlig gjeldende i bestemte livsfaser, som for eksempel ungdomstiden, eller i kontekster som vold på offentlig sted, der det kan være vanskelig å avgjøre hvem som er potensielt utsatt og hvem som er potensiell utøver (Lomell & Gundhus, 2024).

Samtidig advarer Lomell og Gundhus (2024) mot en overdreven vektlegging av slike sammenhenger i forebyggingsarbeidet. Når individer eller grupper samtidig konstrueres som både sårbare og farlige, eller både «at risk» og «a risk», kan dette bidra til dobbel stigmatisering og legitimering av inngripende kontrolltiltak forkledd som beskyttelse (jf. Zedner, 2007; Hannah-Moffat, 2005). En slik sammenblanding av beskyttelses- og kontrollrasjonaler kan innebære at ansvar og risiko individualiseres på måter som både svekker rettssikkerheten og forsterker eksisterende ulikheter. Dette understreker betydningen av analytiske rammeverk som gjør det mulig å skille mellom ulike former for

forebygging, samtidig som de åpner for kritisk refleksjon rundt hvilke risikoforståelser og normative antakelser som ligger til grunn for tiltakene.

6 Om de ni prosjektene

Prosjekt 1: Evaluering av volds- og overgrepslinjen

Langeland, F., Bakar, N. & Bliksvær, T. (2023). *Evaluering av VO-linjen* (NF-rapport 14/2023). Nordlandsforskning.

Prosjekt 1 er en evaluering av volds- og overgrepslinjen (VO-linjen) som ble etablert i 2019. Dette er en gratis, døgnåpen, landsdekkende hjelpelinje for personer som er utsatt for vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep. Etableringen av tilbudet kom på plass på bakgrunn av regjeringens oppfølging av forpliktelser i Istanbulkonvensjonen (ratifisert i Norge i 2017) gjennom konkrete forslag i Meld. St. 15 (2012–2013) om *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner*. I 2021 ble tjenesten utvidet med en chattetjeneste som har åpningstid på dag-, ettermiddags- og tidlig kveldstid på hverdagene. VO-linjen driver også en nettside (volinjen.no), og arbeider i tillegg utadrettet med informasjonsarbeid og informasjonskampanjer. På tidspunktet for gjennomføringen av evalueringen (2021–2023) ble VO-linjen driftet av Krisesentersekretariatet i samarbeid med Oslo Krisesenter, finansiert med øremerkede midler forvaltet av Bufdir.² Etableringen av VO-linjen innebærer at Norge ivaretar forpliktelsene i Istanbulkonvensjonen med en landsdekkende hjelpelinje for voldsutsatte.

Målet med evalueringen har vært todelt: 1) å vurdere om tjenesten er virksom sett opp mot formålet, og 2) å utvikle forslag til hvordan tilbudet kan videreutvikles. Evalueringen konkluderer med at dagens organisasjonsmodell fungerer etter hensikten, og at de to samarbeidende institusjonene, Krisesentersekretariatet og Oslo Krisesenter, hadde utbytte av hverandres kompetanse. Evalueringen peker på at det bør legges vekt på å styrke ett felles fagmiljø, og man ser et behov for å styrke VO-linjen sin kompetanse på seksuell vold og seksuelle overgrep.

Dette aktualiseres gjennom etableringen av chattetjenesten, som har ført til økt antall henvendelser om seksuelle overgrep i barndommen. Evalueringen viser at VO-linjen har en del overlappende brukere med Hjelpetelefonen for seksuelt misbrukte. VO-linjen har fortsatt et begrenset antall henvendelser, sammenliknet med Hjelpetelefonen for seksuelt misbrukte og Alarmtelefonen for barn og unge. VO-linjen er primært rettet mot personer utsatt for vold og seksuelle overgrep i nære relasjoner, men er også åpen for henvendelser fra pårørende, fagpersoner og voldsutøvere. Dette indikerer at tiltaket er både sekundærforebyggende gjennom å ta imot henvendelser fra voldsutsatte, men også primærforebyggende fordi pårørende og voldsutøvere kan ta kontakt tidlig i et potensielt voldsforløp. Fra 2022 begynte VO-linjen å registrere eventuell vold i likekjønnede parforhold. Som forebygging er det sentralt å peke på at VO-linjen er et utpreget lavterskeltilbud ved at brukerne er anonyme, noe som senker terskelen for å ta kontakt med hjelpeapparatet. Det gir også brukerne mulighet til å formidle til VO-linjen erfaring med eventuell mangelfull hjelp i andre deler av hjelpeapparatet.

² Fra mars 2025 har VO-linjen blitt driftet av Krisesentersekretariatet i samarbeid med Indre Østfold Krisesenter.

Prosjekt 2: Evaluering av forsøk med felles botilbud

Dullum, J. & Bakketeig, E. (2024). *Evaluering av forsøk med felles botilbud for kvinner og menn på Romerike krisesenter* (Rapport 11/24). Velferdsforskningsinstituttet NOVA.

Prosjekt 2 er en evaluering av et forsøk med felles botilbud for kvinner og menn på krisesenter. I 2021 søkte Romerike krisesenter Bufdir om tillatelse til å prøve ut en slik ordning. Bakgrunnen var et ønske om å utvikle et bedre tilbud, særlig for menn og for barn som kommer til krisesenteret med sine fedre, men også for andre grupper, som seksuelle minoriteter og kjønnsminoriteter. Det daværende Kommunal- og moderniseringsdepartementet godkjente søknaden, under forutsetning av at kvinners eventuelle behov for et kjønnsdelt krisesentertilbud ble ivaretatt.

Hovedproblemstillingen i evalueringen er todelt: 1) å undersøke om prøveprosjektet med felles botilbud på Romerike krisesenter har ført til et likeverdig botilbud til menn, kvinner og barn på krisesenteret, og 2) å undersøke om felles botilbud kan ha forskjellige implikasjoner for ulike beboergrupper, herunder om det ivaretar beboernes sikkerhet. Spørsmålet om kvinners eventuelle behov for et kjønnsdelt krisesentertilbud blir ivaretatt med denne ordningen, er vurdert særskilt. Evalueringen baserer seg på intervjuer med beboere som har akseptert å bo i det felles botilbudet, og som i stor grad har funnet seg til rette. Beboere som er intervjuet, representerer rimeligvis et selektert utvalg.

Tiltaket som er evaluert i dette prosjektet er et felles botilbud for kvinner og menn ved krisesenter. Det retter seg mot en avgrenset brukergruppe, nemlig personer som oppsøker krisesentertilbudet, og innebærer en form for beskyttende og skadebegrensende innsats når problemet allerede har oppstått. Initiativet til ordningen kommer fra aktørene i feltet, i form av profesjonsaktører og brukerinteresser. Erfaringene hos ansatte og ledelsen ved Romerike krisesenter er at et felles botilbud har gitt bedre tilbud, særlig til menn og barn som kommer sammen med sine fedre. Ansatte og ledere vurderer at det felles botilbudet også har styrket tilbudet til kvinner og andre beboergrupper på senteret. Sett fra beboernes perspektiv, viser evalueringen at beboerne, både kvinner, menn og barn, opplever å ha fått god hjelp og støtte under oppholdet. De har følt seg trygge, og de uttrykker stor takknemlighet for den hjelpen de har fått. Informanter opplever et fellesskap som voldsutsatte. De fleste som har benyttet tilbudet opplever felles botilbud som uproblematisk.

Prosjekt 3: Bruk av foreldrestøttene tiltak i krisesenter

Bliksvær, T., Fabritius, M. K., Langeland, F. & Skogøy, B. E. (2025a). *Foreldreveiledning på krisesenter – behov, erfaringer og organisering. Med særlig vekt på ICDP for krisesentre* (NF-rapport 1/2025). Nordlandsforskning.

I prosjekt 3 studerer forskerne foreldreveiledningstilbud ved norske krisesentre, med særlig vekt på bruken av International Child Development Programme (ICDP), som er det mest utbredte foreldreveiledningsprogrammet ved krisesentrene. ICDP ble opprinnelig utviklet med henblikk på å styrke omsorgskompetanse og samspill mellom foreldre og barn. Bufdir fikk, som del av sitt oppfølgingsansvar for regjeringens handlingsplan for vold i nære relasjoner (2014–2017), i oppdrag fra departementet å gjøre forsøk med ICDP for foreldre på krisesentre. Programmet er tilpasset krisesenterkonteksten for å

støtte foreldre som har opplevd vold i nære relasjoner. ICDP regnes som en av de mest benyttede foreldreveiledningsmetodene på universelt nivå (Kvello, 2024).

Resultatene fra evalueringen viser hvordan foreldre som oppsøker krisesenteret ofte står i komplekse omsorgsroller og har stort behov for støtte, særlig i å forstå barns reaksjoner, bearbeide traumer og etablere trygge relasjoner. Foreldreveiledningen retter seg primært mot omsorgsutøveren som oppsøker krisesenteret og er voldsutsatt i en voldsrelasjon, og har et mål om å understøtte eller styrke denne personens omsorgskompetanse i en vanskelig situasjon. Tiltaket har karakter av å være både sekundærforebyggende (omsorgsevnen antas å være svekket av volden) og primærforebyggende (omsorgsevnen ønskes styrket i en krevende situasjon).

Studien illustrerer hvordan et programbasert tilbud som ICDP, som er bygget opp omkring standardiserte elementer, kan stå i en kontrast til et behov for å ta hensyn til individuelle erfaringer med opphav i ulike sosiale og kulturelle kontekster. Rapporten viser at gjennom å identifisere roller som voldsutøver og voldsutsatt og rette tilbudet primært mot sistnevnte, kan tilbudet bidra til å forenkle og sementere det som i utgangspunktet kan være komplekse og ofte flertydige roller, og til å ignorere ambivalens og partikularitet. Som et «evidensbasert» program bygger ICDP på kunnskap og oppfatninger om hva som er gode eller normale oppvekstbetingelser for barn, og slik også om årsaksforhold mellom betingelser og utfall. Gjennom ICDP på krisesentre kan slike forståelser skape eller styrke en i utgangspunktet asymmetrisk kunnskapsmessig relasjon, mellom på den ene siden den profesjonelle ansattes kunnskap og den enkeltes hverdagskunnskap og erfaringer omkring oppdragelse og foreldreskap. Rapporten fremhever at en slik «hermeneutisk urettferdighet» (Fricker, 2007) særlig vil kunne oppstå i møtet mellom ICDP-tilbudet (som i hovedsak presenteres på norsk) og samiske foreldre, som representerer andre kulturelle familieverdier og -mønstre og samtidig kan ha fordommer mot offentlig tjenestetilbud skapt av erfaringer og fortellinger om assimilering og fornorskning.

Studien konkluderer med at ICDP kan være et hensiktsmessig tilbud under riktige betingelser, men anbefaler økt fleksibilitet, inkludert individuell veiledning og tilpasning til mangfold, for å sikre tilgjengelighet og kvalitet i hjelpen til alle foreldre.

Prosjekt 4: Følgeforskning/evaluering i implementering av MST-PBS i barnevernet

Skogøy, B. E., Bliksvær, T., Langeland, F. & Waldahl, R. H. (2025). *Multisystemisk terapi (MST) til barn med problematisk eller skadelig seksuell adferd – erfaringer fra en implementeringsstudie* (NF-rapport 20/2025). Nordlandsforskning.

Prosjekt 4 er en evaluering av implementering av behandling etter modell av multisystemisk terapi (MST) for barn og unge (10–18 år) som har utøvd problematisk eller skadelig seksuell adferd (SSA) i Norge. Den amerikanske modellen MST-PSB ble innført i 2021, men utprøvingen av denne modellen ble avsluttet i 2024, blant annet som følge av ulike forståelser av avtalen som var inngått mellom partene. Fra 2024 er MST_PSB erstattet av MST ved SSA, en norsk tilpasning som kombinerer standard MST med verktøyet Assessment, Intervention and Moving on (AIM 3), samt styrket samarbeid med psykisk

helsevern for barn og unge og Ressursenhet V27. MST-team som deltok i utprøvingen har videreført arbeidet med målgruppen, der behandlingen er videreutviklet gjennom økt tematisk kompetanse og et mer integrert samarbeid mellom relevante fagmiljøer. Overgangen til en norsk tilpasning kan også forstås i lys av kulturelt betingede ulikheter i problemforståelser mellom modellene, blant annet når det gjelder hvilke former for adferd som defineres som seksuelt problematisk eller skadelig, og hvordan slik adferd bør forstås og møtes, for eksempel gjennom vektlegging av ansvarsklargjøring versus terapeutisk behandling. Studien indikerer at relevante MST-ansatte i Bufetat i hovedsak opplevde denne overgangen til et mer fleksibelt og samarbeidspreget tilbud som positivt.

Et sentralt trekk ved behandlingsmodellen MST er at den som en evidensbasert intervensjon følges av et sett standardiserte verktøy og metoder for kartlegging og resultatvurdering/forskning. Kartleggings skjemaer fylles ut ved oppstart og underveis i et behandlingsforløp. Under fem prosent (2 av 47) av sakene som var dekket av perioden i vårt evalueringsprosjekt gjaldt jenter, og to prosent (1 av 47) hadde foreldre med innvandrerbakgrunn. Det fremgår ikke av verktøyene eller av våre intervjuer at personer med samisk bakgrunn har mottatt tilbudet.

Evalueringen konkluderer med at MST ved SSA er et relevant tiltak for en sårbar målgruppe med komplekse utfordringer. Behandlingen oppleves som krevende, men nyttig for barna og familiene. Terapeutene rapporterer om positive resultater, selv om erfaringene fra implementeringen har avdekket et behov for bedre støtte til ansatte og mer fleksibilitet i modellen. Evalueringen anbefaler økt synlighet for SSA-tematikk, styrket kompetanse i teamene og bedre tilgang til behandling på tvers av regioner for å sikre likeverdighet og langsiktig effekt. Mens den amerikanske modellen (MST-PSB), som ble lagt til grunn i den første fasen av utprøvingen, i en viss grad kunne sies å rette seg mot barnet som utøver, innebærer MST ved SSA et klarere fokus på kompleksiteten i sakene, særlig knyttet til psykiske helseutfordringer, traumer og kognitive vansker hos barna. Modellen bygger på involvering av foreldrene, og tett oppfølging og arbeid på tvers av systemene som omgir barnet. Samarbeidet med Ressursenheten V27 og bruken av verktøyet AIM 3 har bidratt til styrket samarbeid med psykisk helsevern. Den reviderte modellen MST ved SSA, kombinerer grunnprinsippene i MST med utviklingsmuligheter i samarbeid med det øvrige norske fagmiljøet på SSA.

Prosjekt 5: Negativ sosial kontroll i tros- og livssynssamfunn

Smette, I., Bredal, A. & Rinde, K. (2025). *En segregert barndom. Oppvekst i bokstavtro kristne trossamfunn i Norge* (Rapport 10/2025). Velferdsforskningsinstituttet NOVA.

Prosjekt 5 studerer erfaringer med å vokse opp i kristne, bokstavtro trossamfunn med sekteriske trekk. Dette er religiøse samfunn som praktiserer strenge grenser mot omverdenen. Studien er basert på intervjuer med 28 voksne som har forlatt slike miljøer. Studien beskriver hvordan trossamfunnene preger barndom og oppvekst gjennom konservative normer, patriarkalske idealer og en dualistisk forståelse av verden, med sterke motsetninger mellom verden innenfor og utenfor menigheten, mellom syndig og rent, og mellom frelse og fortapelse. Barndommen beskrives som sosialt og kognitivt segregert,

med begrenset kontakt med omverdenen og en sterk vektlegging av lydighet og troskap til menighetens normer.

Informantene som har deltatt i studien forteller om følelsesmessig press, skam og en oppdragelse som hemmer selvstendig refleksjon og autonomi. Skolegang utenfor menigheten har ofte forsterket følelsen av annerledeshet, mens spørsmål og tvil om troen ble undertrykt og sett på som synd. Rapporten peker på risiko for brudd på barns rettigheter, særlig når barns oppdragelse knyttes til deltakelse i og bevaring av trossamfunnet, på bekostning av selvbestemmelse, autonomi og trosfrihet. I rapporten foreslås det blant annet økt oppmerksomhet på hvordan oppdragelse i bokstavtro sekteriske trossamfunn kan hemme barnets evne til selvstendig refleksjon og valg av livssyn.

Studiens formål er å utvikle ny kunnskap om et hittil lite påaktet fenomen. Dette er ellers erfaringer som av og til fremkommer anekdotisk, der enkeltpersoner som har brutt ut forteller sin historie. Denne studien representerer et arbeid med å systematisere og se bredden i slike erfaringer.

Fra Bufdir sin side er temaet motivert av en bekymring for om barn og unge i enkelte religiøse miljøer får oppfylt sine rettigheter til å bli hørt og om de utsettes for krenkelser av grunnleggende rettigheter. En særlig interessant implikasjon av prosjektet er at det i praksis er sterke menneskerettshensyn som veies mot hverandre. Det gjelder rett til religions- og trosfrihet for foreldre og det gjelder barnets selvstendige rett til tros- og tankefrihet og til med- og selvbestemmelse.

Prosjekt 6: Vold mot eldre med innvandrerbakgrunn

Jahnsen, S. Ø. (2025). *Mellom plikt og politikk. En studie av vold mot eldre med innvandrerbakgrunn* (Fafo-rapport 2025:29). Fafo.

Prosjekt 6 undersøker vold mot eldre med innvandrerbakgrunn i Norge. Rapporten bygger på en flerstegs eksplorerende studie som kombinerer en systematisk kunnskapsoppsummering og dokumentstudie med kvalitative intervjuer med voldsutsatte eldre, pårørende, flerkulturelle kvinnegrupper og representanter fra hjelpeapparatet samt en landsdekkende survey blant ansatte ved krisesentre. Analysen viser at eldre med innvandrerbakgrunn kan utsettes for ulike former for vold, overgrep og omsorgssvikt, og at volden ofte er dynamisk og relasjonell: Den kan endre uttrykk over tid, skifte karakter og forekomme i flere typer relasjoner gjennom livsløpet. Eldre som har opplevd vold tidligere i livet har økt risiko for såkalt reviktimisering i alderdom.

Studien dokumenterer hvordan samvirkende forhold som alder, kjønn, helse, migrasjonserfaring, migrasjonsstatus, språkbarrierer og systemforståelse påvirker både risiko for vold og mulighetene for å bli sett og få hjelp. Et sentralt funn er at vold mot eldre med innvandrerbakgrunn ofte usynliggjøres i møte med tjenestene, blant annet gjennom det som i analysen omtales som diagnoseoverskygging og rasismeoverskygging, der vold forklares bort med henholdsvis alder og sykdom eller forstås som et kulturelt anliggende.

Prosjektet er forankret i et interseksjonelt perspektiv og viser hvordan samvirkende sårbarheter knyttet til alder, kjønn og migrasjon former både voldserfaringer og møter med

hjelpeapparatet. Studien synliggjør at vold mot eldre med innvandrerbakgrunn i stor grad faller utenfor etablerte definisjoner, statistikk og kunnskapsgrunnlag, og dermed også i mindre grad fanges opp av eksisterende forebyggings- og hjelpetiltak. Analysen peker på forebygging som omfatter flere nivåer, fra førstelinjetjenestenes rolle i å identifisere vold, via kritesentrene som et universelt tilbud til voldsutsatte, til mer spesialiserte tiltak som TryggEst, som er et koordinerende tiltak på kommunalt nivå rettet mot risikoutsatte voksne i sårbare livssituasjoner (Elvegård et al, 2020).

I lys av Frasers teori om behovstilpasset rettferdighet peker studien på blindsoner i tilsynelatende universelle tiltak, der manglende anerkjennelse og tilpasning kan føre til ulik tilgang til beskyttelse og hjelp. Prosjekt 6 bidrar med kunnskap om hvordan vold og sårbarhet kan komme til uttrykk i senere livsfaser og i migrasjonskontekster, og hvordan manglende samordning og tilpasning i tjenestene kan forsterke eksisterende ulikheter i forebygging og beskyttelse.

Prosjekt 7: Skadelig seksuell adferd hos barn i barnevernet

Andersen, L. C., Jevne, K. S. & Frøyland, L. R. (2025). *Barnevernets arbeid når det er bekymring for barnets seksuelle atferd. Betydningen av et lag i ryggen* (Rapport 7/2025). Velferdsforskningsinstituttet NOVA.

Prosjekt 7 studerer barnevernets arbeidsmåter for å håndtere saker som innbefatter problematisk eller skadelig seksuell adferd hos barn (PSA/SSA). Studien bygger på statistikk fra Bufdirs barnevernsbarometer og intervjuer med ansatte i barnevernet. Rapporten viser at slike saker er lavfrekvente, men at de fleste vil få PSA/SSA-saker fra tid til annen, og at de kan være krevende å arbeide med – særlig for ansatte med lite kunnskap og erfaring.

Sakene barnevernet kommer i berøring med kan deles inn i «alvorlige, komplekse» og «bekymringsfulle, uklare» og preges ofte av skam og stigma. Ansatte uttrykker bekymring for en dobbel risiko, særlig i møte med de uklare sakene: På den ene siden kan barnets seksuelle adferd overdrives, noe som kan påføre barnet skam og familier unødvendige undersøkelser. På den andre siden kan adferden «overnormaliseres», slik at skjevutvikling ikke oppdages og korrigeres, med økt risiko for flere utsatte og større sosialt stigma for barnet og familien.

I rapporten pekes det på et behov for økt kompetanse i barnevernet om barns seksuelle utvikling og særkompetanse på PSA/SSA. Det anbefales grunnopplæring for alle ansatte, bedre tilgang til eksterne samarbeidspartnere med særkompetanse og særkompetanse i større tjenester. Rapporten vektlegger behovet for en helhetlig tilnærming i kombinasjon med individuelle tilpasninger i møte med PSA/SSA-saker. Samtaler med barnet om seksualitet, oppfølging av foreldre, trygghetsplaner og samarbeid med instanser som BUP, barnehus og skole vil være relevante tiltak i mange saker. Videre pekes det på et behov for bedre koordinering i saker, enten ved barnevernet eller gjennom støtte fra fagmiljøer som Barnehusene. Målet er helhetlig og tilpasset oppfølging for barn og familier, samtidig som ansatte ivaretas i et krevende arbeid.

Tilnærmingene som studeres i denne rapporten er innrettet mot en avgrenset gruppe av barn med helt spesifikke og omfattende utfordringer. Målgruppene er indikert, og

innsatsene er rettet mot barn som har vært involvert i situasjoner med seksuell adferd som vurderes som skadelig. Innsatsene karakteriseres som sekundærforebygging, i den forstand at det tar sikte på å endre adferd etter at forholdet er oppdaget og beskrevet. Behovet for tiltak av denne typen har kommet som følge av et behov for kunnskap fra profesjonsutøvere som har opplevd å stå i saker som viser seg å være komplekse og langvarige, og kreve samarbeid på tvers av tjeneste- og forvaltningsnivåer. Også i faglitteraturen er dette behovet mer omtalt i de senere årene.

Prosjekt 8: Vold, trakassering og hatefulle ytringer mot personer med funksjonsnedsettelse

Bjørnshagen, V., Olsen, T., Vedeler, J. S. & Eriksen, J. (2024). *Hatytringer, hatkriminalitet og diskriminering – funksjonshemmedes erfaringer* (Fafø-rapport 2024:19). Fafø.

Prosjekt 8 er landsomfattende kartlegging av utbredelse av trakassering, hatefulle ytringer, hatkriminalitet og krenkelser som personer med funksjonsnedsettelse opplever i Norge. Studien retter seg mot å beskrive utbredelsen av erfarte hatefulle ytringer blant personer med funksjonsnedsettelse som har erfaringer fra å bli utsatt for hatytringer.

Basert på data fra Nasjonal trygghetsundersøkelse, en spørreundersøkelse til medlemmer av funksjonshemmedes organisasjoner, ekspertintervjuer og kunnskapsoppsamminger, viser studien at personer med funksjonsnedsettelse er omtrent dobbelt så utsatt for hatytringer, målt opp mot befolkning ellers. Studien ser også på utsatthet for hatkriminalitet. Fire prosent av personer i målgruppen rapporterte å ha opplevd dette, oftest i form av trusler, tyveri eller skadeverk. I befolkningen totalt er tilsvarende tall to prosent.

Yngre og personer med synlige funksjonsnedsettelse er særlig utsatt, mens avsendere ofte er fremmede. Hendelsene finner oftest sted i det offentlige rom eller på internett. Konsekvensene inkluderer emosjonelle reaksjoner, som sinne og uro, samt unngåelse av spesifikke steder eller personer. Selv om mange opplever alvorlige krenkelser, viser studien at tilbøyeligheten til å anmelde er svært lav. 95 prosent av dem som opplevde hatefulle ytringer anmeldte ikke, hovedsakelig fordi de trodde det ikke ville hjelpe eller at saken ville bli henlagt. Studien peker på et behov for mer målrettet innsats for å forebygge og håndtere trakassering og hatkriminalitet mot denne gruppen.

Kartlegginger av hatefulle ytringer mot bestemte grupper av borgere kan ses som et selektivt tiltak, i den forstand at det bidrar til å utvikle ny kunnskap. Og det er et selektivt tiltak, i den forstand at det er rettet mot en avgrenset kategori av borgere. Formålet er primærforebyggende og retter seg mot institusjoner (myndigheter og allmennheten). På denne måten bidrar forskningen til å sette temaet tydeligere på dagsorden, både for politiske beslutningstakere og for aktører i praksisfeltet. Slik kan forskning faktisk fungere som et verktøy til å drive frem en prosess.

Norske myndigheter utarbeider med jevne mellomrom landrapporter og brukerorganisasjoner utarbeider skyggerapporter til FNs organer som kontrollerer landenes etterlevelse av konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter. Funn fra studiene av hatefulle ytringer inngår blant annet i myndighetens rapporteringer. På denne måten er dette en pålagt oppgave fra et internasjonalt byråkrati. Oppdraget med å gjennomføre denne

studien knytter på denne måten an til Frasers kategorier for sosial rettferdighet og inkludering (økonomisk, kulturell og politisk), gjennom å videreutvikle kunnskap og bringe økt oppmerksomhet om det tidligere lite påaktede fenomenet. Kunnskapsgrunnlaget er også videreført i vitenskapelige bidrag som forskerteamet har utviklet med bakgrunn i datamaterialet fra to Bufdir-initierte prosjekter (Vedeler et al., 2019; Olsen et al., 2026).

Prosjekt 9: Følgeevaluering av NASAK

Bliksvær, T., Holm, I. M., Langeland, F. & Paulsen, M. (2025b). *Følgeforskning av Nasjonalt samisk kompetansesenter (NASAK)* (NF-rapport 24/2025). Nordlandsforskning.

Prosjekt 9 er en følgeevaluering av etableringen av Nasjonalt samisk kompetansesenter (NASAK). NASAK ble etablert i 2021, med utgangspunkt i det tidligere Regionalt samisk kompetansesenter (RESAK), som ble opprettet i Karasjok i 2011. NASAK har som mål å styrke tjenestetilbudet til samiske barn og familier gjennom kompetanseheving, veiledning og utvikling av tilpassede verktøy for barnevern, familievern og kriesentre. Evalueringen fremhever at NASAK har rukket å etablere seg på de fleste områdene som dekkes av mandatet, og har langt på veg innenfor sine rammer lyktes med å gjøre seg synlig og relevant som et nasjonalt senter blant sine primære målgrupper, til tross for at undersøkelsen pågikk under kompetansesenterets første og andre driftsår. Evalueringen peker på at fagmiljøet samtidig møter utfordringer knyttet til organisering, et stort geografisk nedslagsfelt og samarbeid med ulike aktører. Senteret har utviklet kultursensitive metoder og digitale ressurser, men det er behov for en bedre digital strategi og økt bemanning for å møte mandatets krav.

Rapporten fremhever at NASAK bør styrke sitt samarbeid med relevante aktører, formalisere partnerskap og tydeliggjøre sin rolle overfor tjenestene. Det anbefales organisatoriske justeringer, inkludert vurdering av tilknytningen til Bufetat eller Bufdir samt en sterkere nasjonal forankring. Studien konkluderer med at NASAK har et stort potensial til å styrke tjenestene for samiske barn og familier, men at det er et misforhold mellom ressursene og oppgavene som mandatet innebærer.

Evalueringen av NASAK kan sies å skille seg ut fra flertallet av prosjekter i porteføljen ved å følge en aktør som har sitt virke primært rettet mot *institusjoner*: sekundær- og tertiærforebyggende tjenester, av tre ulike typer. Den tredelte målgruppen innebærer at NASAK skal forvalte kunnskap og kompetanse rettet mot både voldsutsattrollen og utøverrollen, i tillegg til å bistå et tredelt støtteapparat med kompetanse i hvordan man kan møte og hjelpe utsatte personer og utøvere innenfor tre kompetansefelt. NASAK sitt forebyggende landskap kan derfor karakteriseres som svært bredt og sammensatt, en bredde som også kan ses i sammenheng med en utvidelse av volds- og overgrepfeltet over tid, i tillegg til en økende oppmerksomhet om urfolks samfunnsrolle og rettigheter.

7 Diskusjon

Ved første øyekast fremstår de ni prosjektene som svært ulike, både tematisk og metodisk, med ulike problemforståelser, tiltak, målgrupper og institusjonelle kontekster. I det forebyggende landskapet fordeler tiltakene seg på ulike nivåer. De har ulik retning med hensyn til hvilke grupper de orienterer seg mot (voldsutsatt, utøver eller tredjeparter) og hvor bredt de når ut. Noe forenklet kan vi si at porteføljen spenner fra formelt universelle lavterskel- og beskyttelsestilbud til mer selektive og målrettede tiltak rettet mot bestemte grupper.

Et fellestrekk ved flere av prosjektene har vært utfordringer knyttet til rekruttering av informanter, blant ansatte og ledere i tjenestene, men særlig blant tjenestenes målgrupper og brukere (jf. Samlet oversikt over metodiske trekk ved de ni prosjektene, s 29-30). Utfordringene har hatt både metodologiske og etiske aspekter. Samtidig som det metodologisk sett har vært viktig å få frem brukerperspektiver i studier av tilbud rettet mot avgrensede, sårbare og utsatte grupper, er dette grupper som ofte befinner seg i krevende livssituasjoner, har begrenset kapasitet til å delta og kan oppleve deltakelse som forbundet med risiko for eksponering, skam eller stigmatisering. Rekruttering er derfor tidkrevende og forutsetter relasjonsbygging og tillit. Når rekruttering i tillegg må gå via tjenesteapparatet, kan det oppstå portvakteffekter og seleksjonseffekter, slik at ressurssterke eller eksponeringsvillige brukere, eller brukere med en etablert og positiv relasjon til tjenestene, lettere enn andre blir representert. Dette svekker ikke nødvendigvis materialets verdi, men innebærer en begrensning ved at de mest sårbare eller minst tilgjengelige brukerne kan bli underrepresenterte. Etisk reiser dette spørsmål om hvor langt forskningen kan gå i å be tjenestene om å formidle kontakt, uten å påføre urimelig belastning på relasjonen mellom tjenesteyter og tjenestemottaker, og det innebærer krevende avveininger opp mot forskningens samfunnsnytte.

For å diskutere hvordan prosjektene samlet sett kan belyse utviklingen av forebyggende og beskyttende tiltak mot vold, hat og diskriminering i møte med en mangfoldig befolkning, tar vi i fortsettelsen utgangspunkt i de tre tidligere nevnte analytiske inngangene: 1) tiltaksnivå, aktørroller og kunnskapsgrunnlag, 2) forholdet mellom generelle tiltak og målgruppetilpasning, og 3) målkonflikter og utviklingen av nye risikoforståelser. Helt til slutt vender vi tilbake til notatets tittel: «Mellom helhet og fragmentering». Vi samler trådene og retter oppmerksomheten mot hvordan de ni prosjektene belyser likeverdighet i utviklingen av forebyggende og beskyttende tiltak mot vold, hat og diskriminering.

7.1 Tiltaksnivå, aktørroller og kunnskapsgrunnlag

Et gjennomgående trekk i prosjektporteføljen er at tiltakene befinner seg på ulike nivåer i det forebyggende landskapet. De balanserer mellom det vi kan kalle kortsiktige responsstrategier og mer langsiktige mål og kapasitetsbygging. Både VO-linjen (beskrevet i prosjekt 1) og krisesentertilbudet (beskrevet i prosjekt 2, 3 og 6) representerer lavterskelinnganger og akuttberedskap, der hovedmålet er rask støtte og beskyttelse. Disse kan beskrives som universelle tilbud, i den forstand at de formelt er tilgjengelige for hele befolkningen, uavhengig av alder, kjønn eller bakgrunn.

Andre prosjekter, som MST ved skadelig seksuell adferd (prosjekt 4) eller ICDP-foreldreveiledning ved krisesentre (prosjekt 3), retter seg mot mer avgrensede målgrupper og har en mer selektiv eller indikert innretning. De innebærer intensive og tidkrevende intervensjoner med ambisjon om varig endring i adferd, relasjoner og omsorgskontekster.

Mellom disse ytterpunktene finner vi tiltak som TryggEst (omtalt i prosjekt 6). TryggEst³ kan forstås som et sekundærforebyggende og systemunderstøttende tiltak, der hovedfunksjonen er å styrke de kommunale førstelinjetjenestenes evne til å identifisere vold, sikre samordning mellom tjenester og legge til rette for strukturert oppfølging av voksne i særlig sårbare risikosituasjoner. Erfaringene som omtales i prosjekt 6 viser samtidig betydelige kommunale variasjoner i hvordan modellen fungerer i praksis: fra godt integrerte ordninger forankret i krisesentertjenester og øvrige kommunale tjenester, til løse organisering og bruk (Jahnsen, 2025). Dette illustrerer en grunnleggende utfordring i forebyggingsfeltet, der implementering av nasjonale tiltak i stor grad er avhengig av lokale prioriteringer, kapasitet og samhandlingskultur.

I tillegg omfatter porteføljen systemrettede tiltak, slik som NASAK (Nasjonalt samisk kompetansesenter, prosjekt 9). NASAK er imidlertid ikke et tiltak rettet direkte mot enkeltbrukere, men en tjenestestøttende kompetanse- og utviklingsfunksjon rettet mot institusjonelle aktører og tjenestesystemer innen barnevern, familievern og krisesenterfeltet. I denne sammenhengen representerer NASAK en indirekte form for forebygging, rettet mot det som kan betegnes som sekundær ekskludering, altså situasjoner der brukere faller utenfor eksisterende tjenester fordi disse ikke er tilstrekkelig tilpasset deres språk, kultur eller livssituasjon.

Sammensetningen av prosjektporteføljen viser at forebyggende arbeid ikke bare er et spørsmål om nivå og målgruppe, men også om initiativ, eierskap og organisering. Flere av tiltakene har sitt opphav i frivillige organisasjoner eller brukerinitiativer, og er senere blitt integrert i eller tett koblet til offentlig sektor gjennom finansiering, regulering eller formalisert samarbeid. Et klassisk eksempel er krisesentrene som oppstod i den feministiske bevegelsen på 1970-tallet, men som i dag er forankret i kommunalt ansvar og lovfestede rettigheter.

Samtidig omfatter porteføljen tiltak som er utviklet og forvaltet gjennom lisensierte og evidensbaserte modeller, der eierskap og kunnskapsgrunnlag i større grad reguleres gjennom avtaler mellom offentlige myndigheter og rettighetshavere. Bruken av ICDP på krisesentre er basert på en avtale Bufdir i sin tid inngikk med rettighetshaverne om å kunne bruke og videreutvikle programmet for foreldre og andre omsorgsgivere (Bliksvær et al., 2025, prosjekt 3). Når det gjelder behandlingsmodellen MST ved SSA, er det Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge (NUBU) som er avtalepart med lisenshaverne (Skogøy et al., 2025, prosjekt 4).

Dette spennet mellom sivilsamfunnsforankrede, ideelle initiativ og mer standardiserte, lisensierte modeller synliggjør ulike måter å gi tilrådinger fra direktoratet ut til

³ TryggEst er et system for å forebygge, avdekke og følge opp vold og overgrep mot voksne i sårbare livssituasjoner. Implementeringen av TryggEst ble etablert tidligere og har ikke vært del av dette oppdraget (se Elvegård et al., 2020).

praksisfeltet. Det reiser spørsmål både om eierskap og kontroll, og om hvilke former for kunnskap som gis forrang. Og det reiser spørsmål om hvilket rom som finnes for lokal tilpasning, profesjonelt skjønn og individuelle vurderinger i møte med komplekse og sammensatte behov. Forebyggingsfeltet fremstår dermed ikke bare som et spørsmål om tiltak og målgrupper, men også som et kunnskaps- og styringsfelt der ulike rasjonaliteter sameksisterer og tidvis står i spenning.

7.2 Generelle tiltak og målgruppetilpasning

Et gjennomgående tema i prosjektene er spenningen mellom formelt universelle tiltak og mer selektive, målrettede intervensjoner. Flere av prosjektene tar utgangspunkt i tiltak og ordninger som formelt skal være tilgjengelige for hele befolkningen, og som bygger på prinsipper om universalisme og likebehandling. Samtidig viser flere av forskningsrapportene at formelt universelle tiltak i praksis benyttes ujevnt. Dette gir grunn til å øke oppmerksomheten om hvordan enkelte grupper i liten grad nås eller blir underrepresentert i tilbud som i prinsippet er tilgjengelig for alle. Et sentralt analytisk skille i notatet går derfor mellom formell tilgjengelighet og faktisk hjelpetilgang. At et tilbud er universelt utformet, innebærer ikke nødvendigvis at det er like kjent, like relevant eller like anvendelig for alle grupper. Dette synliggjør en grunnleggende forskjell mellom likebehandling og likeverd. Likebehandling viser til at de samme ordningene gjelder for alle, mens likeverd forutsetter at personer med ulike forutsetninger faktisk kan få tilgang til hjelp, beskyttelse og deltakelse på like fot.

Erfaringene i prosjektporteføljen underbygger dermed et godt belyst poeng om at barrierer er sammensatte og at de kan være knyttet til språk, digital kompetanse, kjønn, alder, funksjonsevne eller tillit til hjelpeapparatet. Det gjør at noen grupper i mindre grad når frem til generelle tjenester. I noen av prosjektene kommer dette tydelig til uttrykk, som i prosjekt 3 (Bliksvær et al., 2025a) og prosjekt 9 (Bliksvær et al., 2025b). Selv om personer med samisk bakgrunn formelt har samme har tilgang til de samme tjenestene som alle andre, kan faktisk tjenestetilgang begrenses av barrierer knyttet til språk, symbolbruk, manglende tillit og utilstrekkelig metodisk og kulturell tilpasning i tjenestene.

Studien av vold mot eldre med innvandrerbakgrunn viser hvordan eldre voldsutsatte i liten grad fanges opp av førstelinjetjenestene, selv når tjenestene formelt er tilgjengelige for alle. De kan møte sammensatte barrierer, blant annet knyttet til lang reisevei, manglende universell tilrettelegging, språk, systemforståelse og avhengighetsrelasjoner (Jahnsen, 2025, prosjekt 6). Barrierene handler også om begrenset tillit, svak kunnskap om egne rettigheter og hjelpetilbud, og om uklare eller normaliserte forståelser av hva vold er, og hva man ikke trenger å akseptere og leve med. Studien viser hvordan vold, overgrep og omsorgssvikt kan bortforklares eller normaliseres gjennom eufemismer som «familieproblemer» eller «kjærlighetsvold». Studien viser også hvordan barrierer knyttet til språk og begrepsforståelse kan forsterkes av migrasjonserfaringer og avhengighetsrelasjoner, der noen grupper av eldre gjøres avhengige av hjelp for å kunne orientere seg i hjelpetilbudet.

Samtidig synliggjør prosjektet at blindsoner i det forebyggende arbeidet ikke bare oppstår som følge av manglende tilpasning eller svak identifikasjon i tjenestene, men også i skjæringspunktet mellom velferdsordninger, migrasjonsregulering og formelle vilkår for

opphold og tilknytning. For enkelte grupper kan høy alder, omfattende helseutfordringer eller langvarig tilknytning til Norge likevel ikke være tilstrekkelig til å sikre stabil rettslig og sosial beskyttelse. Dette aktualiserer spørsmål om hvordan medborgerskap, oppholdsstatus og tilgangen til velferdsrettigheter også setter grenser for hvem som i praksis omfattes av forebyggende og beskyttende tiltak.

Andre barrierer må også forstås i lys av stigma og skam knyttet til både voldserfaringer og hjelpetiltak. Tidligere forskning viser at voldsutsatte ofte har snevre forestillinger om hvem hjelpetjenester er ment for og hva som «kvalifiserer» til hjelp. I Jahnsen et al. (2022) kommer det for eksempel frem at en del voldsutsatte oppfatter krisesentertilbudet som forbeholdt tilfeller av ekstrem fysisk vold og derfor ikke oppsøker hjelp ved andre eller mer sammensatte volds- og kontrollformer. Tilsvarende beskriver prosjekt 6 hvordan eldre med innvandrerbakgrunn i noen tilfeller opplever det som mindre stigmatiserende å motta hjelp fra kommunale helse- og omsorgstjenester via TryggEst enn fra krisesentre, ettersom det å være voldsutsatt for noen kan være forbundet med skam, sosial eksponering og statusfall.

Slike funn kan lett lede til antagelser om at løsningen på slike utfordringer ligger i utvikling av flere målrettede og tilrettelagte tjenester for enkeltstående grupper. Samtidig viser erfaringer fra andre prosjekter i porteføljen at målretting i seg selv ikke nødvendigvis reduserer stigma eller sikrer reell inkludering. Evalueringen av VO-linjen (Langeland et al., 2023) illustrerer at formelt universelle tiltak ikke automatisk oppleves som relevante, trygge eller tilgjengelige for alle grupper. Personer i likekjønnsrelasjoner benytter i liten grad tjenesten, til tross for informasjonskampanjer rettet mot deler av LHBT+-miljøet. Dette illustrerer hvordan formelt universelle tiltak, også når de suppleres med målrettet informasjon, kan ha innebygde begrensninger knyttet til tillit, identifikasjon og forestillinger om hvem tilbudet er til for.

Evalueringen av forsøk med felles botilbud for kvinner og menn ved krisesenter (Dullum & Bakketeig, 2024, prosjekt 2) illustrerer samtidig noen av de konkrete dilemmaene som kan oppstå når universelle føringer om likebehandling møter behov for differensiering og tilpasning. Selv om hensikten med forsøket var å styrke likeverd og tilbudet til underrepresenterte grupper, viste erfaringene at dette også kunne få utilsiktede konsekvenser for andre brukergrupper ved senteret, og da spesielt kvinner med omfattende voldserfaringer og særlig sårbarhet. Tiltak som er ment å fremme likeverd gjennom større inkludering og differensiering, kan dermed få utilsiktede konsekvenser for enkelte grupper.

Samtidig viser flere prosjekter at snevre målgruppedefinisjoner og manglende fleksibilitet i selektive tiltak kan bidra til fragmentering, uhensiktsmessig differensiering og risiko for stigmatisering. Tiltak rettet mot bestemte grupper, som TryggEst, MST eller NASAK, har som ambisjon å kompensere for ulikhet gjennom tilpasning og spesialisering. Metoder for tilpasning kan ha utilsiktet virkning dersom de brukes ukritisk og ikke tilpasses konteksten. I følgeforskningen av NASAK (prosjekt 9) fremkom det at «kultursensitiv kompetanse» for mange i tjenestene innebar å møte alle «likt og åpent» uavhengig av etnisk eller språklig bakgrunn. Problemet med en slik forståelse er at kultursensitivitet reduseres til en slags generell mangfoldskompetanse, uten tilstrekkelig oppmerksomhet

om de historiske, språklige og politiske forholdene som preger samers situasjon som urfolk i Norge (fornorskningens ettervirkninger, familiens og slektens kulturelle betydning, språk og lokale tradisjoner), og heller ikke til de spenningene som kan eksistere internt mellom samiske grupperinger. Uten spesifikk kunnskap blir det å ta i bruk «kultursensitiv kompetanse» i praksis en legitimering av å videreføre eksisterende praksiser, snarere enn å utvikle reell tilpasning. Eksempelet viser hvor komplekst forebyggingslandskapet til en tjeneste som NASAK kan være.

Samlet sett peker porteføljen på et flerlaget forebyggingslandskap hvor tiltak og tilbud ikke kan forstås isolert, men som del av et dynamisk og samvirkende felt med iverksettning på lokalt nivå i form av både særtiltak og som integrert tiltak til hele befolkningen. Overgangen fra likeverd som et styrende ideal til likeverd som praksis forutsetter en kontinuerlig balansering mellom universelle innganger til velferd og målrettede løsninger for grupper som faller utenfor. Spørsmålet er dermed ikke først og fremst om tiltak skal være universelle eller selektive, men hvordan de kan kombineres på måter som tar høyde for reelle forskjeller i behov, barrierer og forutsetninger for å ta imot hjelp.

7.3 Målkonflikter og utviklingen av nye risikoforståelser

Flere av prosjektene i porteføljen har kunnskapsutvikling, snarere enn tiltaksevaluering som sitt primære mål. Dette gjelder for eksempel prosjektene om eldre med innvandrerbakgrunn (Jahnsen, 2025, prosjekt 6), funksjonshemmedes erfaringer med hatprat og trakassering (Bjørnshagen et al., 2024, prosjekt 8) og personer som har vokst opp i lukkede tros- og livssynssamfunn (Smette et al., 2025, prosjekt 5). Felles for disse er at de identifiserer strukturelle og relasjonelle risikofaktorer som i liten grad fanges opp av etablerte forebyggingsmodeller, og som dermed bidrar til å utvide både problemforståelser og ansvarsområder i velferdstjenestene.

I dette landskapet kan både profesjonsgrupper, forskningsmiljøer og brukerorganisasjoner spille sentrale roller i prosesser knyttet til utvikling og legitimering av nye risikoforståelser. Særlig de mer eksplorerende studiene illustrerer hvordan nye former for risiko og voldsutsatthet identifiseres og «skrives inn» i etablerte faglige problemområder. For eksempel viser prosjektet om vold mot eldre med innvandrerbakgrunn hvordan vold mot eldre som begrep både befester og utfordrer etablerte definisjoner og ansvarsområder i volds-, helse- og omsorgsfeltet. Stadig større deler av den eldre befolkningen vil motta offentlige tjenester i sine egne hjem, noe som kan skape glidende overganger mellom politikken som styrer offentlig helsetjenester og ambisjoner om «felleskap og mestring – bu trygt heime» (Helse- og omsorgsdepartementet, 2023) og tiltak som skal beskytte eldre mot omsorgssvikt og vold i nære relasjoner.

Et lignende bilde tegnes i studien av oppvekst i bokstavtro kristne trossamfunn med sekteiske trekk (Smette et al., 2025, prosjekt 5) og studien av hatytringer og trakassering (Bjørnshagen et al., 2024, prosjekt 8). Disse studiene viser både kontinuitet og endring i feltet, ved at de på den ene siden representerer «nye risikofelt» som i liten grad har vært fanget opp av tradisjonelle forebyggingsmodeller. De er også uttrykk for en kontinuitet, der velferdstjenestene bygger ut risikoforståelsen på nye områder. Kunnskapsutviklingen bidrar til å åpne nye felt for forståelse og oppmerksomhet. Når Bufdir i to runder har tatt initiativ til og finansiert nasjonale kartlegginger av forekomst og

erfaringer med hatefulle ytringer blant personer med funksjonsnedsettelser (Olsen et al., 2016; Bjørnshagen et al., 2024), kan dette forstås som bidrag til å løfte et inntil nylig lite tematisert spørsmål opp på agendaen og bidra til oppmerksomhet, både i allmennheten og innen politiets og rettsapparatets virksomhetsområde.

Til sammen viser disse studiene hvordan nye risikoforståelser ikke bare utvider forebyggingsfeltet tematisk, men også utfordrer etablerte grenser mellom sektoransvar, profesjonelle mandater og rettighetsregimer. Risiko fremstår her ikke som knyttet til avgrensede grupper, men som relasjonelt og kontekstuellet betinget, og tett sammenvevd med hvordan velferdstjenester, kontrollmekanismer og beskyttelsestiltak er organisert.

Noen av tiltaksevalueringene kan også leses inn i et slikt bilde. Evalueringen av MST ved SSA (Skogøy et al., 2025, prosjekt 4) kan ses som en beskrivelse i sanntid av hvordan et nytt fagfelt og tilbud utvikler seg, i et samspill mellom en gryende risikoforståelse av en bestemt type adferdsproblemer blant unge på den ene siden og en søken etter faglige verktøy som kan gi tilgang til forståelse, beskrivelse og behandling på den andre.

Også andre prosjekter viser hvordan risikoutsatthet ikke kan forstås som egenskaper ved individer og grupper, men i relasjon til sosiale og kulturelle kontekster. Et eksempel her kan være prosjektet som tar opp erfaringer med oppvekst i bokstavtro kristne trosamfunn. Her er det situasjoner der foreldres tros- og livssynsfrihet og barns selvstendige rett til trosfrihet kan komme i et motsetningsforhold. Studien illustrerer en type dilemma som Bufdir som fagorgan kan stå overfor når de utvikler veiledninger og råd til praksisfeltet.

Samlet representerer prosjektporteføljen både målkonflikter og normative spenninger, der innsatsen mot vold og diskriminering ofte innebærer avveininger mellom grunnleggende hensyn: mellom individets autonomi og samfunnets beskyttelsesansvar, mellom forebygging og kontroll, og mellom juridiske rettigheter og kulturell tilpasning. Dette kan ses i lys av overordnede spenninger ved kriminalitetsforebygging, slik vi diskuterte dette innledningsvis i notatet.

På tvers av de nevnte prosjektene tegnes det et bilde av et forebyggingsfelt i utvikling, der tradisjonelle kategorier, slik som voldsutsatt og utøver, i noen tilfeller er utilstrekkelige. Flere av studiene viser at slike roller kan overlappes, veksle og eksistere samtidig. Et eksempel på dette finner vi i ICDP-foreldreveiledning på krisesenter, der det ytres behov for at også foreldre med voldsutøvende adferd har behov for støtte i foreldrerollen. På denne måten illustreres utfordringer i tiltak, der binære kategorier medfører risiko for å overse relasjonelle og situasjonsbetingede nyanser som er avgjørende for å forstå risiko og behov.

Slik sett peker funnene i prosjektporteføljen mot behovet for et mangfoldssensitivt og interseksjonelt forebyggingsperspektiv, der tiltak utvikles med utgangspunkt i faktiske erfaringer og kontekster, heller enn statistiske risikofaktorer. For å sikre likeverdige tjenester og reell beskyttelse må innsatsen favne kompleksitet, livsløpsperspektiv og kumulative belastninger, og samtidig være åpen for at nye former for risiko og sårbarhet kan oppstå utenfor det etablerte vokabularet og dominerende risikoforståelser og behov i feltet.

7.4 Mellom helhet og fragmentering

Spørsmålene Bufdir reiste i utlysningen av oppdraget *Utvikling av likeverdige og virksomme tiltak mot vold, hat og diskriminering* peker mot det brede og ambisiøse samfunnsoppdraget direktoratet har: Hvordan sikre trygghet, beskyttelse og likeverdighet i møte med et stadig mer sammensatt risikobilde? I dette notatet har vi sett på disse spørsmålene i sammenheng med oppdragets overordnede mål og problembeskrivelser, og vi har besvart dem gjennom et mer avgrenset analytisk spørsmål: Hvordan bidrar de ni prosjektene samlet sett til å belyse spenningen mellom likeverdighet og fragmentering i utviklingen av tiltak mot vold, hat og diskriminering?

Analysen har vært strukturert rundt tre overordnede analytiske innganger: 1) tiltaksnivå, aktørroller og kunnskapsgrunnlag, 2) forholdet mellom generelle tiltak og målgruppetilpassing, og 3) målkonflikter og utviklingen av nye risikoforståelser. Disse inngangene har gjort det mulig å identifisere noen tverrgående mønstre, dilemmaer og spenninger på tvers av prosjektene, og de har gitt et grunnlag for å diskutere hvordan ambisjonen om likeverd møter praktiske, institusjonelle og kunnskapsmessige begrensninger i forebyggingsarbeidet.

Et sentralt funn i analysen er at forebyggende innsatser fremstår som et flernivåfenomen, der universelle ordninger, målrettede tiltak og mer utforskende kunnskapsprosjekter inngår i et komplekst forebyggende landskap. Dette gjør at kvaliteten på samfunnets samlede forebyggende innsats ikke bare kommer an på kvaliteten av individuelle tiltak og deres utforming, men hvordan ulike tiltak virker sammen over tid og på tvers av flere sektorer. Analysen viser verdien av universelle velferdsordninger og -tiltak, og deres rolle for å sikre legitimitet, forutsigbarhet og lik tilgang til beskyttelse. Men analysen viser også at forebygging som utelukkende baserer seg på universelle innganger risikerer å reprodusere eksisterende ulikheter, snarere enn å redusere dem. Universelle ordninger trenger derfor å suppleres med tiltak som er tilpasset ulike behov og barrierer knyttet til kjønn, alder, språk, funksjonsevne, migrasjonserfaringer og tillit til hjelpeapparatet.

Analysen viser også at økt målretting og spesialisering i seg selv ikke utgjør entydige løsninger. Selektive tiltak som TryggEst, MST eller særskilte botilbud kan også gi opphav til nye målkonflikter, fragmentering og risiko for stigmatisering, særlig dersom de etableres uten tydelig forankring i det ordinære tjenesteapparatet eller uten tilstrekkelig kunnskap om kontekst og brukererfaringer. I denne sammenhengen fremstår evaluering og kunnskapsutvikling som en grunnleggende del av styringen av det forebyggende landskapet. Flere av prosjektene viser hvordan systematisk kunnskapsinnhenting er avgjørende for å identifisere målkonflikter, avdekke utilsiktede konsekvenser og justere tiltak underveis. Erfaringene understreker at forebyggende arbeid ikke kan baseres på standardiserte løsninger alene, men forutsetter kontinuerlig læring, refleksjon og institusjonell årvåkenhet for spenninger mellom ulike hensyn.

Samlet tegner prosjektrapportene et bilde der det er grunnleggende spenninger i ambisjonen om å tilby likeverdige tjenester i et mangfoldig samfunn, og synliggjør samtidig risikoen for fragmentering av tjenester. Idealet om universalitet er nødvendig for å sikre

bred tilgjengelighet, men kan også være utilstrekkelig dersom det ikke inngår i en helhetlig struktur som også gir rom for lokale og individuelle tilpasninger.

Spørsmålet blir dermed hvordan tjenester og tiltak kan utvikles slik at de både er helhetlige og differensierte, forutsigbare og fleksible, universelle og tilpassede. De tre analytiske inngangene viser at dette ikke bare er et faglig spørsmål, men også et politisk og institusjonelt ansvar. Selektive og målrettede tiltak fremstår som nødvendige korrigerende mekanismer for å fange opp behov og risiko som ikke adresseres gjennom generelle ordninger, men kan også bidra til økt fragmentering, dersom de ikke er tydelig integrerte i det ordinære tjenesteapparatet. Utfordringen ligger derfor ikke i valget mellom universelle eller målrettede tiltak, men i hvordan ulike tiltaksformer kan kombineres på måter som både ivaretar helhet, fleksibilitet og rettighetsforankring.

En samlet lesning av de ni prosjektrapportene viser også hvordan nye risikoforståelser kontinuerlig utvikles i skjæringspunktet mellom forskning, praksis og politikktutforming. Studier av vold mot eldre med innvandrerbakgrunn, funksjonshemmedes erfaringer med hatprat og trakassering, og oppvekst i bokstavtro kristne trossamfunn med sektariske trekk synliggjør former for sårbarhet som i liten grad har vært integrerte i tradisjonelle forebyggingsmodeller. Disse prosjektene bidrar ikke bare med ny kunnskap, men utfordrer også etablerte kategorier, ansvarsområder og skillelinjer i forebyggingsfeltet. Slik sett peker de på behovet for et mer mangfoldssensitivt og interseksjonelt perspektiv, der risiko forstås som relasjonelt og kontekstuelet betinget, snarere enn som individuelle egenskaper. I noen tilfeller trekkes grensene for beskyttelse også gjennom oppholdsstatus, medborgerskap og andre rettslige vilkår for tilhørighet. Dette understreker at blindsoner i forebyggingsfeltet ikke bare er et spørsmål om tjenester, men også i avgrensningen av hvem som i skal omfattes av rettigheter, velferd og beskyttelse.

En gjennomgående observasjon er at forebygging av vold, hat og diskriminering også er en såkalt gjenstridig styringsutfordring (Rittel & Webber, 1973). I tillegg til at det kan eksistere flere perspektiver og problemforståelser, finner vi også at variasjon i lokal implementering, kapasitet og samhandlingskultur har stor betydning for hvordan nasjonale ambisjoner om trygghet og likeverdig beskyttelse realiseres i praksis. Dette aktualiserer spørsmål om flernivåstyring og ansvar: hvordan nasjonale føringer, lovverk og modeller kan gi rom for lokal tilpasning, samtidig som de også har kvalitetskriterier, rettssikkerhet og felles standarder på tvers av kommuner og tjenester.

Samlet peker notatet på en forståelse av trygghet som et kollektivt og institusjonelt ansvar som ivaretas av nasjonale myndigheter, snarere enn et ansvar som kun et individuelt anliggende. Likeverdig beskyttelse mot vold, hat og diskriminering forutsetter på denne måten ikke bare flere tiltak, men en kontinuerlig refleksjon over hvordan forebyggende innsats organiseres, samordnes og legitimeres. I dette perspektivet fremstår likeverdighet ikke som et endepunkt, men som en pågående styrings- og utviklingsoppgave, der spenninger mellom helhet og fragmentering må håndteres eksplisitt og kunnskapsbasert.

Referanser

- Andersen, L. C., Jevne, K. S. & Frøyland, L. R. (2025). *Barnevernets arbeid når det er bekymring for barnets seksuelle atferd: Betydningen av et lag i ryggen* (Rapport 7/2025). Velferdsforskningsinstituttet NOVA. <https://hdl.handle.net/11250/5322438>
- Bjørnshagen, V., Olsen, T., Vedeler, J. S. & Eriksen, J. (2024). *Hatytringer, hatkriminalitet og diskriminering – funksjonshemmedes erfaringer* (Fafo-rapport 2024:19). Fafo. <https://www.fafo.no/ima-ges/pub/20886.pdf>
- Bliksvær, T., Fabritius, M. K., Langeland, F. & Skogøy, B. E. (2025a). *Foreldreveiledning på krisesenter – behov, erfaringer og organisering* (NF-rapport 1/2025). Nordlandsforskning. <https://hdl.handle.net/10037/37126>
- Bliksvær, T., Holm, I. M., Langeland, F. & Paulsen, M. (2025b). *Følgforskning av Nasjonalt samisk kompetansesenter (NASAK)* (NF-rapport 24/2025). Nordlandsforskning. <https://hdl.handle.net/11250/5485735>
- Bredal, A., Eggebø, H. & Eriksen, A. (2020). *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge*. Cappelen Damm Akademisk. <https://hdl.handle.net/11250/3812060>
- Christensen, T., Læg Reid, P. & Rykkja, L. H. (2023). How to balance individual rights and societal security? The view of civil servants. *Studies in Conflict & Terrorism*, 46(7), 1150–1166. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2021.1983691>
- Cho, S., Crenshaw, K. W., & McCall, L. (2013). Toward a field of intersectionality studies: Theory, applications, and praxis. *Signs: Journal of women in culture and society*, 38(4), 785–810.
- Council of Europe. (2007). *Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse*. <https://rm.coe.int/1680084822>
- Council of Europe. (2011). *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*. <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/the-convention>
- Crenshaw, K. W. (1989). Demarginalizing the intersection of race and sex: A Black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics. *University of Chicago Legal Forum*, 1989(1), 139–167. <https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1052&context=uclf>
- Dullum, J., & Bakketeig, E. (2024). Evaluering av forsøk med felles botilbud for kvinner og menn på Romerike krisesenter (Rapport 11/2024). Velferdsforskningsinstituttet NOVA. <https://hdl.handle.net/11250/3175492>
- Dullum, J. & Skilbrei, M.-L. (2025). I forkant av volden: Beskyttelse mot vold i nære relasjoner. In M.-L. Skilbrei, K. Stefansen, & J. Dullum (Eds.), *Et voldsfelt i bevegelse: Rettslige virkemidler og institusjonelle ordninger*. Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/cdf.246.ch4>
- Elvegård, K., Olsen, T., Tøssebro, J. & Paulsen, V. (2020). *TryggEst: Bedre beskyttelse av overgrepsutsatte voksne. Sluttrapport: To års forsøk med TryggEst*. NTNU Samfunnsforskning. https://samforsk.no/uploads/files/Publikasjoner/TryggEst_sluttrapport_2020_web2.pdf
- European Court of Human Rights. (2024). *European Convention on Human Rights*. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ENG
- Fimreite, A. L., Lango, P., Læg Reid, P., & Rykkja, L. H. (2013). After Oslo and Utøya: A shift in the balance between security and liberty in Norway? *Studies in Conflict & Terrorism*, 36(10), 839–856. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2013.823555>
- Fraser, N. (2003). Social justice in the age of identity politics: Redistribution, recognition, and participation. I N. Fraser & A. Honneth (Eds.), *Redistribution or recognition? A political-philosophical exchange* (s. 7–109). Verso.
- Fricker, M. (2007). *Epistemic Injustice: Power and the Ethics of Knowing*. Oxford University Press.

- Garland, D. (2001). *The culture of control: Crime and social order in contemporary society*. Oxford University Press.
- Hannah-Moffat, K. (2005). Criminogenic needs and the transformative risk subject: Hybridizations of risk/need in penalty. *Punishment & Society*, 7(1), 29–51. <https://doi.org/10.1177/1462474505048132>
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2023). Meld. St. 24 (2022–2023). Fellesskap og meistring – Bu trygt heime. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-24-20222023/id2984417/>
- International Labour Organization. (1989). *Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169)*. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/indigenous-and-tribal-peoples-convention-1989-no-169>
- Jahnsen, S. Ø., Kårtveit, B., Lundeberg, I. R., Sivertsen, K., Bergman, S., Sandmoe, A. & Øverlien, C. (2022). *Krisesenterkommunenes arbeid og oppfølging i reetableringsfasen* (Rapport 20/2022). NORCE & NKVTS. <https://hdl.handle.net/11250/2998978>
- Jahnsen, S. Ø. (2025). *Mellom plikt og politikk. En studie av vold mot eldre med innvandrerbakgrunn* (Fafo-rapport 2025:29). Fafo.
- Kvello, Ø., & Lorås, L. (Eds.). (2024). *Håndbok i foreldreveiledning* (1. utgave.). Fagbokforlaget.
- Langeland, F., Bakar, N. & Bliksvær, T. (2023). *Evaluering av VO-linjen*. (NF-rapport 14/2023). Nordlandsforskning. <https://hdl.handle.net/11250/3109936>
- Lazarus, L., Goold, B. & Goss, C. (2013). Control without punishment: Understanding coercion. I J. Simon & R. Sparks (red.), *The Sage handbook of punishment and society* (s. 463–492). Sage. <https://doi.org/10.4135/9781446247624.n23>
- Lie, E. (2015). *I forkant: Kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. Gyldendal Akademisk.
- Lomell, H. M. & Gundhus, H. O. I. (2024). *Kriminalitetsforebygging: Teorier og praksiser*. Universitetsforlaget. <https://www.universitetsforlaget.no/kriminalitetsforebygging-1>
- Nøkleberg, M. (2014). *Sammen for sikkerhet? En casestudie av sikkerhetsforvaltningen i Bergen* (Masteroppgave). Universitetet i Bergen. <https://bora.uib.no/bora-xmlui/handle/1956/8261>
- Olsen, T., Bjørnshagen, V. Vedeler, J. S. & Eriksen, J. (2026, under utgivelse). Disability hate speech and representation. I J. S. Vedeler, C. H. Anvik, A. Morina, E. Ugreninov & J. Eriksen (red.), *Disability and social justice*. Edward Elgar Publishing.
- Olsen, T., Vedeler, J.S: Eriksen, J. & Elvegård, K. (2016). *Hatytringer. Resultater fra en studie av funksjonshemmedes erfaringer*. (NF-rapport 6/16.) Nordlandsforskning.
- Rittel, H. W., & Webber, M. M. (1973). Dilemmas in a general theory of planning. *Policy Sciences*, 4(2), 155–169.
- Russell, E. K. (2024). 'Seeing like a cop': Police perception in spaces of gender and racial criminalization. *The British Journal of Criminology*, 65(3), 463–479. <https://doi.org/10.1093/bjc/azae04>
- Sametinget. (u.d.). Helse. <https://sametinget.no/barnevern-helse-og-sosial/helse/>
- Skilbrei, M.-L., Stefansen, K., & Dullum, J. (Eds.). (2025). *Et voldsfelt i bevegelse: Rettslige virkemidler og institusjonelle ordninger*. Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/cdf.246>
- Skjørten, K., Bakketeig, E., Bjørnholt, M., & Mossige, S. (red.) (2019). *Vold i nære relasjoner: Forståelser, konsekvenser og tiltak*. Universitetsforlaget.
- Skogøy, B. E., Bliksvær, T., Langeland, F., & Waldahl, R. H. (2025). *Multisystemisk terapi (MST) til barn med problematisk eller skadelig seksuell adferd – erfaringer fra en implementeringsstudie*. (NF-rapport 20/2025). Nordlandsforskning. <https://hdl.handle.net/11250/5321331>
- Smette, I., Bredal, A., & Rinde, K. (2025). *En segregert barndom: Oppvekst i bokstavtro kristne trossamfunn i Norge*. (Rapport 10/2025). Velferdsforskningsinstituttet NOVA. <https://hdl.handle.net/11250/5343894>
- United Nations. (2006). *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. <https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>

- United Nations. (2007). *United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples*.
https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/wp-content/uploads/sites/19/2018/11/UNDRIP_E_web.pdf
- Vedeler, J. S., Olsen, T. & Eriksen, J. (2019). Hate speech harms: a social justice discussion of disabled Norwegians' experiences. *Disability & Society*. Vol. 34. <https://doi.org/10.1080/09687599.2018.1515723>
- Zedner, L. (2002). Victims. I M. Maguire, R. Morgan, & R. Reiner (red.), *The Oxford handbook of criminology* (s. 419–456). Oxford University Press.
- Zedner, L. (2007). Preventative justice or pre-punishment? The case of control orders. *Current Legal Problems*, 60(1), 174–203. <https://doi.org/10.1093/clp/60.1.174>

Samlet oversikt over metodiske trekk ved de ni prosjektene

De ni forsknings- og evalueringsprosjektene som inngår i oppdraget er alle basert på omfattende empirisk datainnsamling og representerer et bredt spekter av temaer, målgrupper og metoder. På denne måten er det også godt egnet til å svare på spørsmål knyttet til hvordan risiko, voldsutsatthet og tjenestemøter varierer mellom ulike grupper og kontekster. Mange tar opp temaer som i sin natur er komplekse, ømtålige eller vanskelige å tematisere, noe som gjør at de aller fleste kombinerer data og kilder. Når vi i dette notatet forsøker å samle noen sentrale tråder på tvers av disse studiene, er det derfor relevant å si noe overordnet om det empiriske materialet som ligger til grunn for analysene vi omtaler.

Flere av prosjektene inkluderer dokumentstudier (for eksempel årsrapporter, styringsdokumenter og handlingsplaner), kvalitative intervjuer med brukere, ansatte og ledere, og spørreundersøkelser, observasjoner og workshops. I tillegg er det gjennomført egne litteraturgjennomganger og kunnskapsoppsummeringer i flere av prosjektene. Samordning av datainnsamlingen har vært et mål underveis. En konkret synergieffekt er gjennomføring av en felles survey til krisesentrene, utviklet i samarbeid mellom prosjektene 1 Evaluering av VO-linjen, 2 Evaluering av forsøk med felles botilbud ved krisesentre, 3 Bruk av foreldrestøtende tiltak ved krisesentre, 6 Vold mot eldre med innvandrerbakgrunn og 9 Følgeevaluering av NASAK. Samarbeidet mellom delprosjektene om gjennomføringen ble ansett som nødvendig for å redusere belastningen på krisesentrene. I tillegg bidro prosessen trolig til kvalitetssikring av spørsmålsformuleringer.

Tabellen nedenfor gir en samlet oversikt over hvilke metoder og datakilder som inngår i hvert enkelt av prosjektene (gjengis ikke her, men henvises til i notatet).

	Dokumentstudie	Intervjuer, brukere	Intervjuer, ansatte og ledere i tjenestene	Spørreundersøkelser	Observasjon	Workshops	Andre datasett	Annet
#1: Evaluering av VO-linjen	Tilskuddsbrev, årsrapporter, søknader om prosjektmidler	N = 6	N = 9	N = 40 N = 14		Workshop med relevante aktører på feltet.		
#2: Evaluering av forsøk med felles botilbud for kvinner og menn i kresentre	Årsrapporter, styringsdokumenter, rutinebeskrivelser	N = 24	N = 14	N = 40	Tilstedeværelse over noen dager	2 workshops med ansatte	Beboerevaluering (N = 77)	
#3: Foreldreveiledning på kresenter	Div. undervisningsmaterieell, logger, møtereferat, årsrapporter	N = 3	N = 15	N = 40				
#4: MST til barn med PSA/SSA		N = 3	N = 33			Workshops med ansatte	Registerdata fra NUBU (N = 42)	Reanalyser, NUBU-data, intervjuer med foreldre og barn (N = 28)
#5: Oppvekst i bokstavtro kristne trosamfunn		N = 28						
#6: Vold mot eldre med innvandrerbakgrunn	Litteraturstudie, Handlingsplaner, rapporter	Gruppeintervjuer og individuelle intervjuer (N = 77)	Ansatte og frivillige (N = 56)	N = 40				
#7: Barnevernets arbeid med PSA/SSA		N = 1	N = 42	N = 55			Barnevernbarometeret (N = 1999)	
#8: Hatyringer – funksjonshemmedes erfaringer				N=1176			Nasjonal trygghetsundersøkelse (N = 2165)	Intervjuer med fageksperter. Workshop. fagpanel.
#9: Følgestudie – NASAK	Strategier, årsrapporter, mandat		N = 52	N = 40	Opphold 2 dager ved hovedkontor i Karasjøk	Workshop med referansegruppe	Nettsider	Empiriverksted, refleksjonsmøte, empiriseminar.

Fafo

Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning

Borggata 2B, Oslo

Postboks 2947 Tøyen, 0608 Oslo

Sentralbord: 22 08 85 00

E-post: fafo@fafo.no

fafo.no

